

határozott előhaladása. Tíz évvel ezelőtt az amerikaiak előtt — egész munkaberendezkedésüknek megfelelően — teljesen idegen gondolat volt a nyugdíj: a tanerőket még ma is — néhány keleti állam kivételével — csak egy évre alkalmazzák; aki munkaképtelen, az mehet. És jellemző a szellemi munkásnak gyári munkásszerű helyzetére kétlátászólag jelentéktelen dolog. Az egyik az, hogy minden tanító — még a high schoolokban is — köteles reggel $\frac{3}{4}$ 9 kor és délután az iskolai tanítás (nem a saját tanórái!) végeztével a szolgálati naplóba a nevét beírni s a két időpont közt akár van leckeórája, akár nincs, nem szabad az iskolát elhagynia. A másik pedig az, hogy bármely okból — ha betegség miatt is — mulaszt egy napot: havi díjából ennek megfelelő összeget levonnak. Ezzel szemben már most nagy haladás, hogy a tanerőknek törvényes igényük van nyugdíjra.

Legnagyobb haladás pénzügyi tekintetben mutatkozik az Egyesült Államokban az iskolaügy terén. A multimilliomosok alapítványiból kerek 100 millió dollár jutott közoktatási célokra; az egyetemek és college-ok alapítványi tőkéi pedig 180 millió dollárral szaporodtak. Így aztán nem csoda, ha az amerikaiak a legkétségesebb pedagógiai kísérleteket a legkorábban megcsinálják és ha általában iskolaügyük dicsőségét egyelőre inkább a nagyszerű felszereltségben, mint a derekas teljesítményben keresik. (A. Höfer; Monatschrift für höhere Schulen. 1912 dec.) M.

Középiskolai tanárjelöltek kiképzése és alkalmazása Poroszországban. Ebben az ügyben a porosz kultuszminiszter folyó év január havában hosszabb rendeletet intézett a főigazgatóságokhoz. A rendelet, mely több régebbi idevágó rendeletintézkedéseit módosítja és kiegészíti, lényegében a következőket tartalmazza: 1. A főigazgatóságok minden kerületükbe eső pedagógiai szemináriumot* évenként legalább egyszer behatóan tartoznak megvizsgálni. 2. Ha az első gyakorló év eredményei nem egészen kielégítőek, a gyakorlati idő még egy fél vagy egész évvel meghosszabbítandó. Ha a jelölt a második évben, melyet egy másik intézetnél kell töltenie, sem nyújt reményt arra, hogy belőle hasznavehető tanár válhatik, akkor véglegesen meg kell tőle tagadni a próbaévre való bocsátást. A pedagógiai szemináriumok igazgatói és a jelöltek kiképzésével megbízott tanárok utasítandók, hogy közösen végzett bírálatukat ne befolyásolja rosszul alkalmazott elnézés, hanem minden jelöltben komolyan vizsgálják meg azt a kérdést, vajjon az illető

* Értsd: olyan középiskolát, ahová gyakorló tanárjelöltek vannak beosztva.

képes és méltó-e arra, hogy majdan a rendes tanárnak fontos hivatását elvállalja. 3. A legutóbbi, 1908 március 15-én kelt szabályzat 10. §-a az igazgatókat és tanárokat figyelmezteti, hogy a beosztott próbajelöltek tekintetében mindig tartsák szem előtt ennek a beosztásnak a célját, mely merőben a jelöltek előbbrevitele (Förderung). A főigazgatók ügyeljenek arra, hogy ez az elv mindenütt érvényesüljön és látogatásaik alkalmával maguk is törődjenek a próbajelöltek további kiképzésével. Hogy maga is véleményt alkothasson magának arról, vajjon a jelölt a próbaév leteltével érdemes-e az alkalmazásra vagy nem, a főigazgatónak rendszerint legalább egyszer jelen kell lennie a jelölt tanításán. Az alkalmazásra való minősítést meg kell tagadni, ha a jelölt nem adta annak a bizonyosságát, hogy tanárnak és nevelőnek alkalmas és ha nem törekszik komolyan arra, hogy még meglevő hiányokat pótoljon. A főigazgatóságokat felhatalmazza, hogy a szükséghez képest a próbaévet még egy évvel meghosszabbítsák, melyet azonban más intézetnél kell tölteni anyagi támogatás nélkül. Ha ez sem vezet célhoz, a jelölttől véglegesen meg kell tagadni az alkalmazásra való minősítést. 4. Az alkalmazásra már minősített jelöltek fejlődését is kísérje figyelemmel a főigazgatóság olyképp, hogy tanításukat látogatja, amely alkalommal kiderül, hogy továbbképzésüket folytatják-e és meg fognak-e felelni a hozzájuk fűzött várakozásoknak. 5. Ez a pont azokról a jelöltekről szól, akik a tanári vizsgálat minimális követeléseinek megfeleltek, de szaktárgyukat illetőleg csak korlátolt képesítést nyertek. Ezekkel szemben a jobb és bővebb képesítésű jelöltek előnyben részesülnek. 6. A jelöltnek végleges alkalmazása előtt gondosan meg kell vizsgálni, vajjon az illetőnek fejlődése és gyakorlati rátermettsége azt ajánlatossá teszi-e. Ha komolyabb aggodalmak merülnének fel, az anciennitás elvétől el kell tekinteni. 7. Ez az utóbbi elv követendő még a felekezeti iskoláknál és azoknál, amelyek internátusokkal vannak összekötve. Mindkét esetben azok a jelöltek részesülnek előnyben, akik személyük és egyéniségük révén az illető iskolának legjobban megfelelnek. «Amennyiben az iskolai közigazgatás általános szükségleteivel és a figyelembe jöhető pályázók igazságos elosztásával összeegyeztethető, az 1904 október 1. rendeletnek megfelelően, a tanári állások betöltésénél az igazgatókat is meg kell hallgatni.»

Az ismertetett rendeleten, mint látható, bizonyos szigorítás (selectio) vonul végig, ami alighanem szervesen összefügg a Németországban észlelhető tanári túltermeléssel. (Lásd: Massregeln gegen die Überfüllung der akademischen Berufe in Bayern, «Pädagogisches Archiv» 1912, 11. sz.)

kf.